

УДК 314.17:330.7(477.83)

С. Шевченко

ЕКОНОМІЧНА АКТИВНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розглянуто тенденції та загальні особливості розвитку трудового потенціалу Львівської області. Проаналізовано кількісні показники та складові економічно активного населення регіону. Досліджено зв'язок із основними макроекономічними показниками щодо зайнятості у конкретному регіоні.

Ключові слова: населення, економічна активність населення, зайнятість, безробіття, регіон.

Одним із основних економічних показників для країни чи регіону є економічна активність населення. Кількісно цей показник прийнято розраховувати підсумком зайнятих і безробітних. Але об'єктивна картина структурних демоєкономічних показників іноді спотворює позитивні статистичні тенденції.

Спробуємо прослідкувати, як змінювалась структура трудового потенціалу України за останнє десятиліття. Для прикладу, візьмемо Львівську область.

Отже, відомо, що за роки незалежності Україна пережила кілька відчутних демографічних криз, що не могло не позначитись на основних макроекономічних показниках. Демографічна криза є глибоким порушенням процесу відтворення населення, що може призвести до припинення його існування. Українською межею демографічного провалу Державний комітет статистики України називає демографічну ситуацію у 2003 р. Звичайно, масштаби території України свідчать про неоднорідність процесу. Тому, інтерес представляє дослідження демографічних показників за окремими регіонами. Регіональний розподіл зручно ідентифікувати із адміністративним поділом України.

Наближеність Львівської області до кордону ускладнює загальну картину активністю міграційних процесів, які притаманні цьому регіону. До того ж, тут основний акцент робиться саме на зовнішню міграцію, і, крім того, значна частина міграційного руху має маятникове спрямування. На сьогодні в Україні, за офіційними даними, еміграція перевищує імміграцію. Додатковим ускладнюючим елементом є те, що постійно зростає чисельність нелегальних емігрантів із країн, що розвиваються.

Згідно з даними перепису у Львівській області в 2001 р. проживало 2626,543 тис. чол., із яких до складу економічно активного населення можна було віднести 1234,1 тис. чол. Десять років природного і механічного руху населення зменшило цю величину приблизно на 3,3% і досягнуло 1192,8 тис. чол. Цікаво, що зміна на 3,2%, яку можна вважати прирівняною, характерна і для загальної чисельності населення області, яке на січень 2012 р. становило 2540,938 тис. чол. [1]. Очевидним здається висновок, що тенденція останніх десяти років має лишу природну складову і пов'язана із зменшенням показника народжуваності. Але, пригадаймо хоча б той факт, що найбільший спад народжуваності в Україні загалом і у Львівській області зокрема, припадав саме на 2001 р., а вже наступні роки характеризуються певним покращенням. Тому, причини структурно-кількісних змін необхідно оцінювати комплексно.

Наступним статистично-вагомим показником є кількість населення у працездатному віці. Хоча працездатний вік є поняттям досить узагальненим, а отже,

дещо умовним. Очевидним є те, що саме ця категорія населення несе економічне, продуктивне, податкове, демографічне та соціально-політичне навантаження.

Динаміку змін кількості працездатного населення у Львівській області можна прослідкувати на рис. 1. Бачимо, що за останні роки намітилась позитивна тенденція, з результуючою різницею, станом на 2011 р. тільки 28,5 тис. чол. у порівнянні із 2001 р., що для масштабів конкретного регіону є достатньо хорошим показником.

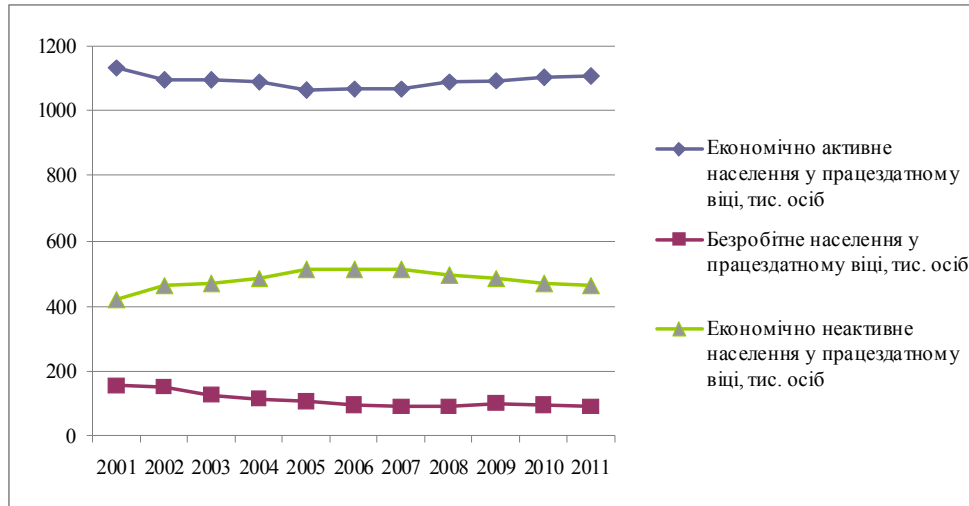

Рис. 1. Категорії працездатного населення Львівської області, 2001 – 2011рр.*

Аналізуючи представлені дані, треба зазначити, що в Україні у 2011 р. було проведено так звану пенсійну реформу, згідно з якою піднято рівень працездатного віку українців. Тому наведені у статті показники закінчуються 2011 р. і можуть сприйматися, як такі, що не потерпіли змін внаслідок реформи пенсійної системи України.

Як повідомляє інтернет-ресурс ЛІГАБізнесІнформ, останні тенденції в Україні: за 9 місяців 2010 р. рівень економічної активності населення України у віці 15 – 70 років виріс на 0,3% (з 63,7% до 64,0%). Відповідно, рівень зайнятості українського населення в середньому у країні виріс з 58,2% до 58,9%. Збільшення цього показника відбулося у всіх регіонах, проте лише серед міського населення (з 56,2% до 57,2%), в той час, як рівень зайнятості серед сільських мешканців не змінився. Показник збільшився як серед чоловіків, так і серед жінок. Нагадаємо, згідно з недавніми дослідженнями, кожен п'ятий економічно активний українець знаходиться у пошуку додаткової роботи, а 69% опитаних вже мають досвід підробітків. При цьому 31% респондентів, що мають такий досвід, і зараз окрім основної має додаткову роботу, а інколи і не одну [2].

Поряд із дослідженням економічно-активного населення, завжди потрібно тримати у полі зору категорію економічно неактивного населення. Згідно із методикою Міжнародної організації праці, це особи працездатного віку, що не можуть бути класифіковані, як зайняті чи безробітні [3].

* На основі даних Головного управління статистики у Львівській області. Статистичний щорічник Львівської області.

Для Львівської області економічно неактивне населення становить приблизно половину економічно активного, а у загальній структурі населення регіону – понад чверть всього населення області. Цікавим є і обернений зв'язок: при зменшенні кількості економічно активного населення спостерігаєте збільшення економічно неактивного, і навпаки (рис. 1). Такий зв'язок соціологи вважають закономірним, з огляду на покращення основних соціально-економічних показників, і дозволяють трактувати, як ознаку покращення рівня життя населення регіону.

Ще один суттєвий економічний і соціальний фактор економічного стану регіону – це рівень безробіття. Розвиток виробництва та інших сфер зайнятості у Львівській області, на жаль, підштовхує показник безробіття до критичних меж. За даними інформаційного порталу “Захід.нет”, на одне робоче місце у Львівській області претендує 9 безробітних. Керівництво країни і області вбачає шлях вирішення проблеми у залученні інвестицій, що повинно створити додаткові робочі місця [4].

У табл. 1 представлено розподіл економічно-активного населення за гендерною ознакою та ознакою місця проживання. Внутрішній міграційний процес у вигляді відтоку працездатного населення із сіл до великих міст набув на сьогодні загальнодержавного значення.

Таблиця 1
Економічна активність населення за статтю і місцем проживання в 2011 р.*

Показник	Все населення	Жінки	Чоловіки	Міське населення	Сільське населення
Економічно активне населення, тис. чол.					
У віці 15 – 70 років	22056,9	10 607,0	11 449,9	15085,0	6 971,9
Працездатного віку	20247,9	9 311,3	10 936,6	14138,8	6 109,1
Заняте населення, тис. чол.:					
У віці 15 – 70 років	20 324,2	9 881,3	10 442,9	13 873,9	6 450,3
Працездатного віку	18 516,2	8 586,5	9 929,7	12 928,6	5 587,6
Безробітне населення:					
У віці 15 – 70 років	1 732,7	725,7	1 007,0	1 211,1	521,6
Працездатного віку	1 731,7	724,8	1 006,9	1 210,2	521,5
Економічне неактивне населення, тис. чол.:					
У віці 15 – 70 років	12 265,5	7 511,2	4 754,3	8 998,5	3 267,0
Працездатного віку	7 601,5	4 207,0	3 394,5	5 430,8	2 170,7

Іншою причиною загострення демографічної кризи в Україні є зниження до критичного рівня народжуваності. Сучасний її стан такий, що забезпечується лише половина потрібного для відтворення населення. Процес зниження народжуваності у сучасних умовах є глобальним і зумовлений низкою економічних, соціальних, біологічних причин [5].

* За даними Державної Служби Статистики України. — Режим доступу : http://ukrstat.org/operativ/operativ2011/rp/eans/eans_r/eans_2011_r.htm.

Якщо взяти до уваги що на сьогодні очікується поповнення категорії економічно-активного населення за рахунок народжених наприкінці 90-х рр. ХХ ст., ситуація залишається невтішною. У табл. 2 наведено статистику народжуваності в Україні та Львівській області за п'ять років, починаючи із 1997 р., оскільки саме ці підлітки досягли на сьогодні 16 років і вступають до працездатного віку. Як бачимо, перспектива найближчих років є невтішною. І це лише з огляду на народжуваність, не беручи до уваги показник смертності, захворювань та міграційних процесів.

Таблиця 2

Народжуваність в Україні та Львівській області за 1997 – 2001 рр.*

Рік	Кількість народжених у містах і селах, осіб	
	Україна	Львівська область
1997	442581	28010
1998	419238	27373
1999	389208	24529
2000	385126	24198
2001	376478	23569

Отже, загальна картина стану економічної активності населення, з огляду на вищезгадану частину факторів та чинників, є загрозлива, як для економіки країни чи регіону, так і загалом для нації. Не вдаючись у детальне вивчення причин безробіття у регіоні, де є всі передумови для продуктивного використання трудового ресурсу, можемо констатувати, що Львівська область посідає 23 місце щодо зайнятості населення в Україні. Отже, завдання виходу на авангардні позиції не може вирішуватись короткотерміновими проектами типу ЄВРО 2012.

Для того, щоб втримати позитивні тенденції руху населення і не допустити критичних змін, система законодавчих актів повинна відповідати вимогам сучасного демократично-розвиненого суспільства і створювати позитивний правовий простір. Отже, і зменшення кількості безробітних, і приріст населення внаслідок збільшення народжуваності чи міграції можна опосередковано розцінювати як показник покращення соціальної сфери і добробуту населення загалом.

Література

1. Статистичний щорічник міста Львова за 2011 рік [Текст] / Головне управління статистики у Львівській області. — Львів : [б. в.], 2012. — С. 6.
2. Режим доступу : <http://biz.liga.net>.
3. Про частковий перегляд конвенцій, прийнятих Генеральною конференцією Міжнародної організації праці на своїх перших тридцяти двох сесіях, з метою уніфікації положень про підготовку Адміністративною радою Міжнародного бюро праці доповідей про застосування конвенцій від 1961 р. [Електронний ресурс] : Конвенція МОП №116 (ратифіковано 04.02.1970 р.). — Режим доступу : <http://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/labour>.
4. Режим доступу : <http://zaxid.net>.

* Таблиця складена на основі даних. Державної служби статистики України. — Режим доступу : <http://www.ukrcensus.gov.ua>.

5. Населення України тале на очах // За українську Україну [Текст]. — 2007. — 25 лип. ; Нас дедалі менше // Урядовий кур'єр [Текст]. — 2007. — 10 лип. ; В Україні збільшується народжуваність // Урядовий кур'єр [Текст]. — 2007. — 20 лип.

S. Shevchenko

ECONOMIC ACTIVITY OF POPULATION OF LVIV REGION

General features and direction of development of labour potential of Lviv region are considered. Quantitative indexes and constituents of economic active population of the region are analyzed. The connection with basic macroeconomic indexes in relation to employment in the region is researched.

Key words: population, economic activity of population, employment, unemployment, region.